

Kiss Gábor

Digitális középkori forrásgyűjtemény

Az elmúlt évtizedek modern összehasonlító középkorizene-történeti kutatásának elsőrendű eszközét a mikrofilm jelentette. Egy középkori kéziratról készült film jelentősége nemcsak az, hogy a kutatás tárgyát mintegy a szakember asztalára hozza, hanem olyasmít is lehetővé tesz, amit a helyszíni kutatás nem: segítségével nagy mennyiségű, egymástól akár jelenlegi őrzési, akár származási helyét tekintve távoli forrás hasonlítható össze, feltárható a közöttük levő összefüggés, megrajzolható az a kultúrtörténeti összefüggésrendszer, amelyben egy-egy forrás biztosabban értékelhető. Éppen ezért a középkorral foglalkozó európai kutatóközpontok igyekeztek gazdag mikrofilm-gyűjteményeket létrehozni.

Az MTA Zenetudományi Intézetének mikrofilmtára sok évtizedes forrásfeltáró munka és gyűjteménygyarapítás révén vált Közép-Európa olyan jelentős filmarchívumává, amely a magyar középkor valamennyi fontos forrásán túl széleskörű összehasonlító anyagot tartalmaz a szomszédos országokból s a tágabb régióból egyaránt. A modern digitális technikák elterjedésével egyre több helyen merül fel a hagyományos hordozókon, így például filmen őrzött anyagok digitalizálásának terve. Anélkül, hogy a mikrofilm létjogosultságát megszüntetné, a digitális formának számos előnye van. Mivel a digitális információ független a fizikai igénybevételtől, ellentétben a rongálódó filmmel, a „digitális” forrás, legalábbis belátható ideig, változatlan formában őrizhető meg. Az archiválás mellett ugyanakkor a film anyagának kutatását, sokoldalú vizsgálatát is lehetővé teszi. (E helyütt nem térhetünk ki a képek kereshetőségének előnyeire, a képanyaghoz kapcsolható információs bázis hasznára stb.)

Az utóbbi időben —nemzetközi viszonylatban az elsők között— a Zenetudományi Intézet is megkezdte középkori filmgyűjteményének digitalizálását s egy digitális archívum kiépítését. A középkorral foglalkozó munkacsoport elsődleges céljának a magyar hagyományból fennmaradt, a sok pusztulás következtében gyér, de annál becsesebb forrásállomány megőrzése, kutatásának hatékonyabbá, hozzáférhetőségének könnyebbé tétele. A projekt jelenlegi stádiumában a digitális archívum több mint 100 CD-n olyan reprezentatív kódexeink anyagát őrzi, mint a XV. századi Bakócz Graduale, vagy a XVI. században készült Ulászló és Kassai Gradualék.